

Jmenná katalogizace I

Radka Římanová
Státní technická knihovna
r.rimanova@stk.cz

Jmenný popis – rozvrh vyučovacího plánu

13. 12. 2007 Jmenný popis I (bibliografický záznam
20. 12. 2007 Jmenný popis II (mezinárodní souvislosti,
specifika popisu různých druhů dokumentů, jmenné
autority)
3. 1. 2008 9:00 – 11:00
praktické cvičení 1. skupina
3. 1. 2008 11:15 – 13:15
praktické cvičení 2. skupina

Klasifikovaný zápočet = samostatná práce (5
katalogizačních záznamů), termín odevzdání 2. 2.
2008

Prezentace formuláře

Rekvalifikační knihovnický kurz STK,

Praha

Osnova lekce

- Katalogizační prostředí
- Základní standardy pro jmennou katalogizaci
- Struktura bibliografických záznamů
- Prameny bibliografického popisu

- Oblast údajů
  - o názvu a odpovědnosti
  - o vydání
  - nakladatelských údajů
  - fyzického popisu
  - o edici
  - Poznámky
  - o standardním čísle a dostupnosti

... a průběžné katalogizační cvičení

Účel a funkce katalogu:

1. Rešeršní
2. Shromažďovací
3. Výběr
4. Akviziční, lokační
5. Bibliografická
6. Propagační

Komunikační, statistická

Cvičení 1.

- Najděte na stránce NK ČR databázi KTD - Česká terminologická databáze knihovnictví a informační vědy (TDKI)

Vyhledejte termíny:

1. Bibliografie
2. Katalog
3. Bibliografická agentura
4. Jmenný popis

Základní standardy pro jmennou katalogizaci

- Angloamerická katalogizační pravidla AACR2
  - Mezinárodní doporučení pro bibliografický popis ISBD
  - Bibliografický formát MARC21, UNIMARC
-
- Místní zvyklosti, kontinuita katalogu = katalogizační politika

Katalogizace podle druhů dokumentů

- Standardy (ISBD)
- Pracovní skupiny NK ČR
  - monografie pokračující zdroje - seriály, integrační zdroje,
  - kartografické materiály,
  - hudebniny,
  - počítačové soubory,
  - zvukové dokumenty,
  - filmy,
  - grafika a mikrofilmy,
  - elektronické dokumenty - při popisu preferovat obsah zdroje = monografie, integrující zdroj

Národní knihovna ČR

– národní bibliografická agentura

- Národní knihovna ČR
  - Web
    - Odborné činnosti – Zpracování fondů – Katalogizační politika
  - Edice Standardizace NK ČR
  - Katalogizační politika
  - Dotazy ke katalogizaci
  - Základní kurs katalogizace ve formátu MARC21 a UNIMARC viz <http://dl.cuni.cz/cuni/> (heslo pro otevření kursu „katalogizace4“)
    - konference KATPOL – přihlášení viz <http://www.nlk.cz/files/knihovna.htm>
(Nahradit slovo KNIHOVNA slovem KATPOL)

E-learningové kursy katalogizace

- Základní proškolení – UNIMARC, MARC21 s možností získání osvědčení
- Tištěné monografie automaticky hodnocené testy na konci lekcí
- Testy a úkoly jsou průběžně hodnoceny – 75% úspěšnost = certifikát
- úspěšných – jednodenní praktické cvičení

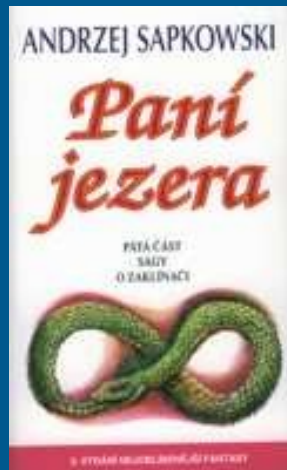
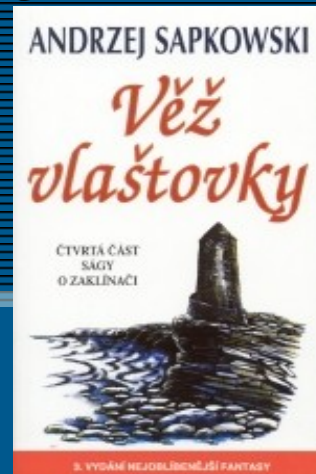

Cvičení 2.

Najděte v **Dotazech pro katalogizaci**
<http://katdotaz.nkp.cz/>

Máme do záznamu zapsat společný název pro volně navazující knihy, když jej čtenáři znají, ale není v knihách uveden?

Jmenná katalogizace, Radka Římanová

Provizní systém funkcie na bázi ShopEngine firmy NetDirect, s.r.o.

běžná cena: 185 Kč
naše cena: 176 Kč Ušetříte: 9 Kč

Hodnotit:

Musíte mít! (222)
 Výborné! (7)
 Slušné! (0)
 Nic moc! (0)
 Propadák! (0)

Naše hodnocení: ★★★★★★
Vaše hodnocení: ★★★★★★

HLASU

Další zboží od stejného autora

Zaklínač I. - Poslední přání - Sapkowski Andrzej	Zaklínač II - Meč osudu - Sapkowski Andrzej	Magické střípky - Sapkowski Andrzej	Zaklínač I. - Poslední přání - Sapkowski Andrzej
Sága o Zaklínači 4 - Věž vlašťovky - Sapkowski Andrzej	Sága o Zaklínači 4 - Věž vlašťovky - Sapkowski Andrzej	Sága o Zaklínači 2 - Čas opovržení - Sapkowski Andrzej	Narrenturm - Sapkowski Andrzej
Sága o Zaklínači 3 - Křest ohněm - Sapkowski Andrzej	Sága o Zaklínači 4 - Věž vlašťovky - Sapkowski Andrzej	Sága o Zaklínači 1 - Poslední přání - Sapkowski Andrzej	
Sága o Zaklínači 5 - Paní jezera - Sapkowski Andrzej	Magické střípky - Sapkowski Andrzej	Zaklínač II - Meč osudu - Sapkowski Andrzej	

Čtenářské komentáře

Neznámý (12.11.2005 15:50:35) - Ja to takto poviem: Tolkien je bomba ; Hobbit PP Silmarillion .... Fotom na druhom mieste ; Meč pravdy Kolo času Hraška nistej Zememoria Zlatý Kompas Magický nožík Jantarový dalekohľad A na tretim mieste ; HP Kroniky Pridayne Zaklínac a tak ďalej a Shannara Propadák: Zemeplocha - humus su to samy sracky..... Nema to zadnej dej uplna bibost...
 Neznámý (2.11.2005 21:49:17) - Já miluju Zaklínače!Neni to žádný přeplácáný svět!Tolkien napsal až

Excellent PIPES.cz
HAND MADE

UNIMARC x MARC21

- MARC - 1961 – Library of Congress - formát pro počítačové tiskové výstupy
- odlišné tagy polí, granularita, interpunkce
- mezinárodní podpora a existence množství záznamů
- aktualizace formátu – viz vývoj pole 856 Elektronické umístění a přístup

Automatizovaná katalogizace

- katalogizační modul KIS
- OPAC (Online Public Access Catalogue)
  - rejstříkové nebo fulltextové vyhledávání,
- propojení s akvizicí, správou fondu, výpůjčním modulem
- tiskové a zobrazovací výstupy pro katalog, přírůstkový seznam, bibliografické seznamy, seznamy novinek
- sdílení záznamů

Cvičení č. 3

- Najděte v katalogu NK ČR knihu, kterou máte na stole
- Podívejte se na MARC21 formát
- Co je tag pole, podpole, interpunkce

Typy katalogů vycházející z jmenného popisu

- svazkové x lístkové x elektronické
- jmenné (názvové)
- místní (generální)
- podle typu dokumentu (periodika, elektronické zdroje, firemní literatura,...)
- souborný (národní, oborový, školní...) - virtuální, fyzický
- retrospektivní, skenovaný

Jmenná katalogizace

- S knihou v ruce - „de visu“
  - volba jmených a názvových selekčních údajů
    - hlavní záhlaví
    - vedlejší záhlaví
-
- Retrokatalogizace – převod již hotových katalogizačních záznamů (konverze dat, přepis lístků, de visu)

Minimální záznam pro tištěné monografie

Stránka NK ČR:

<http://www.nkp.cz/pages/page.php3?page>

Cvičení v katalogizaci - poznámka k formuláři:

- pole MARC se skládají z podpolí
- před polem může být indikátor

Jmenná katalogizace, Radka Římanová

Struktura bibliografického záznamu (katalogizačního záznamu)

- Oblast údajů o názvu a odpovědnosti
  - oblast údajů o vydání
  - oblast specifických údajů
  - oblast nakladatelských údajů
  - oblast údajů fyzického popisu
  - oblast údajů o edici
  - oblast údajů poznámky
  - oblast údajů o standardním čísle a o dostupnosti
-
- selekční údaje - hlavní a vedlejší záhlaví
  - kódované údaje- kód země, kód jazyka

Další části bibliografického záznamu v katalogu

- Signatura
- přírůstkové číslo

Katalogizování

- Podřizuje se využívanému software
- Sdílená katalogizace
  - správné určení díla
  - pravidla AACR2, formát
  - stanovení autorit (Národní knihovna ČR, Library of Congress, oborová knihovna)
    - opisování
    - stahování z CD-ROM Česká bibliografie
    - stahování přes protokol Z39.50
    - kódová sada jazyka, interpunkce, pořadí podpolí

Prameny bibliografického popisu

- Hlavní pramen popisu
  - tištěná monografie - titulní stránka
  - seriály - první sešit
  - neknižní dokumenty - etiketa, nálepka, první obrazovka, atd.
- Další prameny popisu (uvést v poznámce a do hranatých závorek)
  - knižní obálka, tiráž, text knihy
  - edice, poznámky, ISBN - hlavní pramen popisu nebo jakýkoli pramen

[Hranatá závorka]

- Alt 91 + ALT 93
- označuje údaje ověřené jinde než hlavním pramenu popisu, které jsou nezbytné pro správnou identifikaci díla...
  - z tiráže, externích zdrojů - ztracený titulní list, doplnění vysvětlující fráze v údajích o odpovědnosti
  - další interpunkce - zápis podle konkrétního knihovnického systému - (standardsy ISBD)

Údaje o názvu a odpovědnosti viz kopie

- Název
- Další část údajů o názvu
- Údaj o odpovědnosti
- Obecné označení druhu dokumentu
- Číslo části/sekce díla
- Název části/sekce díla
- Verze

MARC21 – interpunkce pole 245

- Viz kopie kapitoly z
Katalogizace ve formátu MARC 21 :
stručná instrukce a příklady pro knihy a
některé typy pokračujících zdrojů /
Marie Balíková, Hana Kubalová,
Jaroslava Svobodová. -- 1. vyd. --
Praha : Národní knihovna České
republiky, 2004. -- 156 s. ; 30 cm
ISBN 80-7050-438-2 (brož.)

Další část údajů o názvu (MARC21 245 \$b)

- Neopakovatelné, odděluje se interpunkcí
- názvy souběžné, podnázvy i další názvy díla téhož autora (dokonce i jiného autora)
- pro názvy alternativní, souběžné a názvy části, jakož i pro významné podnázvy vytvoříme selekční termín v poli 246 Variantní název

Jak identifikovat hlavní název a podnázev

- typografické vyjádření na titulním listě
- opakování názvu v záhlaví stránek
- katalogizace v knize, sdílená katalogizace

▪ -----

▪ **unifikované názvy**

http://www.nkp.cz/pages/page.php3?page=fond_Unif_naz4.htm

- Autoritní soubor NK ČR – **AUT** – „unifikovaný název“ –
- authority.nkp.cz – názvové authority

Variantní názvy + pole MARC21

- Zkrácený název (210 Čas. Mod. Filol.)
- Klíčový název (222 – časopisy - databáze ISSN)
- Překlad názvu dodaný katalogizační agenturou (242)
- Variantní názvy (246)

Jmenná katalogizace, Radka Římanová

Variantní názvy (MARC 21 pole 246) – 2. indikátor podle typu názvu

Typ názvu

- # Typ názvu není specifikován (např. název z rubu titulního listu, nebo při rozpisu číslovky)
- 0 Část názvu/Název části
- 1 Souběžný název
- 2 Rozlišovací název
- 3 Další variantní názvy
- 4 Obálkový název
- 5 Název na doplňkové titulní stránce
- 6 Hlavičkový název
- 7 Živé záhlaví
- 8 Hřbetní název

Variantní názvy (MARC 21 pole 246) – kódy podpolí

- **\$a** Hlavní název/zkrácený název (NO)
- **\$b** Další část údajů o názvu (NO)
- **\$f** Datum nebo označení pořadí (NO)
- **\$g** Další různé informace (NO)
- **\$h** Obecné označení druhu dokumentu (NO)
- **\$i** Text návěští poznámky (NO) při hodnotě 2. ind. = #
- **\$n** Číslo části/sekce díla (O)
- **\$p** Název části/sekce díla (O)

Díla na pokračování

- číslo nebo označení sekce nebo části dokumentu
Díl 1., Vol. III
- název sekce nebo části dokumentu
- Doporučuje se zpracovávat na 1 záznam
- Více v lekci Jmenný popis II - Seriály

Cvičení č. 4

Určete názvové údaje knih s určete,
zda budeme vytvářet variantní
název

Obecné označení druhu dokumentu

- Rejstřík OODD - AACR2
- Neuvádí se u monografií a seriálů
- Malé počáteční písmeno

Např. [kartografický materiál],
[film], [elektronický zdroj]

Údaj o odpovědnosti

- **osoba zodpovědná za intelektuální nebo umělecký obsah díla**
  - autoři, editoři, překladatelé, ilustrátoři...
- **korporace, od nichž obsah popisované jednotky pochází (pozor nezaměňovat s nakladatelem)**
  - výroční zpráva, adresář, katalog sbírek, program rozvoje...
- **osoby nebo korporace odpovědné za interpretaci (prezentaci) obsahu popisované jednotky**
  - divadelní soubor, umělecké těleso, taneční soubor

Údaje o názvu a odpovědnosti

Způsob zápisu

- velká písmena v názvu a podnázvu
angličtina, němčina
- jména autorů, korporací
  - včetně označení role, neuvádět tituly
(existují výjimky - šlechtické tituly...)
  - možno vkládat
- stylistické znění, pořadí údajů

Údaj o odpovědnosti

- stejná autorská role - „tři a dost“ (Pařížské principy 1961)
  - vynechaná jména skrývá zkratka ...[et al.]

Cvičení č. 5

Určete údaje o odpovědnosti

Na titulním listu je graficky shodně uvedeno více děl

...téhož autora

- opakovat hlavní název : podnázev

...různých autorů

- opakovat hlavní název : podnázev.
Údaj o odpovědnosti....

Pořadí údajů ve shodě s titulním listem

Oblast údajů o vydání

- 2. a další vydání - zjistíme-li jinde než na titulním listě - [3. vyd.]
- zkratky vyd., ed., Ausfl.
- Pořadí číslovkou v daném jazyce
– 1st ed.

Cvičení 6.

Určete údaje o vydání

Oblast nakladatelských údajů

- možnost záměny s distributorem, tiskárnou, autorskou korporací
- pomůcka - ISBN kód - začátek prefixu

Místo vydání

- město (v případě nutné identifikace - stát)
- Uvést ve formě uváděné v knize (v Praze)
- více míst vydání - 1. + město bibliografické agentury nebo 1. + graficky výrazně uvedené místo
- neuvedeno - zjistit z externích zdrojů nebo s.l.

Více míst vydání a více nakladatelů

- uvést všechny
- Uvést v pořadí uváděném v dokumentu

Cvičení č. 7

Určete místa vydání

Jméno nakladatele

- Tak, jak je zapsáno v knize
- vynechávat zkratky s.r.o., Inc.
- Normativní tvar – pole 928
- bez nakladatele - zjistit z externích zdrojů
  - [Albatros?]
  - s.n.

Cvičení č. 8

Určete nakladatele

Datum vydání

- z titulního listu
- z copyright „c1969“
- z tiráže, rubu titulního listu, externích zdrojů [1969]
- doporučeno určit alespoň přibližně [1969?], [print 1969]
- vícedílné publikace
1969-   1969-1989

Cvičení č. 9

Určete datum vydání

Oblast fyzického popisu

- **Rozsah dokumentu**
  - všechny typy stránkování, 4 a více typů stránkování - lze nahradit „1000 s. v různém stránkování“
  - nestr.
  - 1 sv. (v různém stránkování)
- **Ilustrace, mapy, grafy**
  - il. (pokud nejde o důležitý prvek - mapy, portréty...)
- **Rozměr**
  - u formátově stavěného fondu

Doprovodný materiál možnosti popisu

- vytvoření samostatného záznamu pro doprovodný materiál
- vytvoření víceúrovňového popisu pro doprovodný materiál
- identifikace doprovodného materiálu v poznámce
- zápis do oblasti údajů fyzického popisu („+ 1 disketa“)

Cvičení č. 10

Zapište údaje o rozsahu

Údaje o edici

- hlavní název edice/údaj o odpovědnosti za edici
- Číslo části edice
- Název části edice
- ISSN edice
- Označení svazku/pořadí

Cvičení č. 11

- Určete údaje o edici

Údaje poznámek

- volně tvořený stručný text, pouze Formalizovaná poznámka k obsahu MARC21 505 – viz AACR2/UNIMARC : schválené české intepretace. Praha 1999.
- v jazyce katalogizace - česky
  - všeobecná poznámka
  - poznámka o disertaci
  - poznámka o skryté bibliografii a rejstřících
  - poznámka k obsahu
- MARC21 - velká škála poznámek –pole 5XX i další vlastní poznámky (např. 856)

Cvičení č. 12

Budeme psát poznámky?

Kód jazyka

- Originál v jediném jazyce = kód pouze v poli 008, pozice 35-37, pole 041 NEPOUŽÍT
- Dokument ve více jazycích, překlad, cizojazyčné resumé apod. = dominantní jazyk v poli 008, pozice 35-37 a po té POUŽÍT pole 041

Pole 041

- První indikátor
0 není/neobsahuje překlad
    např. část textu v němčině (titulky k fotografiím),
    doprovodný text v angličtině; texty nejsou překladem
1 Je/obsahuje překlad
    též souběžný text ve více jazycích, které vznikly
    překladem hlavního jazyka
\$a kód jazyka textu
    opakujeme na prvním výskytu podpole kód z pole 008;
    další výskyty podle dalších jazyků
\$b kód jazyka resumé
\$c kód jazyka originálu nebo předlohy pro překlad
Kódy jazyků
<http://www.loc.gov/marc/languages/>

Úvod do oblasti údajů o standardním čísle a dostupnosti

- Mezinárodní standardní číslo knihy
  - ISBN
    - + poznámka
    - uvádět všechna + poznámky
    - zápis z mezerami, pomlčkami, bez mezer
    - Od roku 2007 13místné číslo (nyní 10místné)
    - Vyhledávání v zahraničních katalozích bez pomlček
- Mezinárodní standardní číslo seriálu
  - ISSN

Cvičení č. 13

Určete ISBN

Cvičení č. 14

Samostatná katalogizace

1. Prohlídka dokumentu
2. Určení názvových údajů
3. Určení odpovědnosti
4. Určení dalších údajů

Cvičení č. 15

Ověřte správnost katalogizace
SKC - Souborný katalog ČR

Minty, Wilma

AACR2R a UNIMARC : příručka pro praktickou katalogizaci s příklady / Wilma Minty ; [překlad z angličtiny Hana Kubalová, Edita Lichtenbergová, Bohdana Stoklasová]. -- 1. české vyd.. -- Praha : Národní knihovna ČR, 1998. -- [500] s. ; 32 cm
ISBN 80-7050-323-8 (volné l. v pořadači)

Lekce 1 - 12

Výběr z použitých pramenů

- Balíková, M. – Kubalová, H. – Svobodová, J.: *Katalogizace ve formátu MARC21*. Praha : Národní knihovna ČR 2004.
- DROBÍKOVÁ, B.: Vývoj, směřování a trendy katalogizace za poslední čtyři roky. *Národní knihovna*. Roč. 13, č. 3 (2002), s. 153-167. Dostupné též na [www](http://full.nkp.cz/nkkr/Nkkr0203/0203153.html):
<http://full.nkp.cz/nkkr/Nkkr0203/0203153.html>
- Funkční požadavky na bibliografické záznamy. Praha : Národní knihovna ČR. 2002. Dostupné též na [www](http://webarchiv.nkp.cz/frbr.pdf):
<http://webarchiv.nkp.cz/frbr.pdf>
- Šrajbová, M.: *AACR2 : jmenná katalogizace [online]*. Plzeň : SVK Plzeňského kraje. [2004?]. Dostupná na [www](http://www.svkpl.cz/jmenna.pps):
<http://www.svkpl.cz/jmenna.pps>